

Huzur Dersleri

Osmanlı Devleti'nde, pâdişâhın huzurunda ilim adamlarınca yapılan dersler. Buna Huzûr-ı hümâyûn dersleri de denirdi. Osmanlı pâdişâhları zaman zaman âlimlerden ileri gelenleri saraya davet ederek, istişare ve onların ilmî mütâlâalarını dinleyip istifâde ederlerdi. Huzurda dînî konular yanında tecrübî ilimler ile edebî konular konuşulur, ilmî müzâkereler yapılırdı.

Pâdişâh huzurunda yapılan derslerin hangi târihte başladığı kesin olarak belli olmamasına rağmen, Osman Gâzi'ye kadar uzanmaktadır. Huzur derslerinin Ramazân-ı şerîf ayında yapılanları meşhurdur. Mevzûu dînî konular idi. Kâdî Beydâvî tefsirinin okunması âdet olup, dersler suâl, cevap ve münazara şeklinde cereyan ederdi. Osmanlı pâdişâhları huzur derslerine önem vermekle, ilmi teşvik ve âlimleri taltîf etmişlerdir.

Huzûr-ı hümâyûnda, Ramazan ayı dışında da ilmî müzâkereler yapılmıştır. Sultan dördüncü Mehmed Han, şeyhülislâm Minkârîzâde Yahyâ Efendi'yi huzuruna davet edip, akşam ile yatsı arasındaki derslerini tâkib etmiştir. Sultan üçüncü Mustafa Han, 1759 târihinde bir kânunla huzur dersi adı altında, Ramazân-ı şerîfin birinden onuncu gününe kadar devam eden bir ders ihdas etmiştir. Onuncu günü olan ders, saray kütüphâne hocası riyasetinde (başkanlığında) yapılırdı. Huzur dersi için seçilen âlimlerin en kıdemli ve liyakatli olanlarına mukarrir, diğerlerine muhâtab denmiştir. Mukarrir tarafından mevzuun tefsîri yapılır, muhâtabların suâl ve itirazlarına mukarrir cevap verir, bu suretle ders, ilmî bir şekilde cereyan ederdi.

Sultan İkinci Abdülhamîd Han zamanında huzûr dersleri, Ramazan'da Yıldız'daki Çit kasrında, ikinci namazından sonra haftada iki gün üzerinden ayda sekiz gün yapılırdı. Pâdişâh yüksekçe bir mindere diz çökmüş vaziyette oturur, karşısında, önlerinde rahleleriyle mukarrir ve muhâtablar yer alır, derse başlarlardı. Huzur derslerine mâbeyn erkânının büyükleri ile davet üzere bâzı devlet adamları da katılırlardı.

Huzur dersleri, Osmanlı Devleti ve hilâfetin ilgâsına dâir 3 Mart 1924 (26 Receb 1342) tarihli kânunun neşriyle sona ermiştir. Son huzur dersi, halîfe Abdülmecîd Efendi zamanında ve 1923 (H. 1341) Ramazan'ında yapılmıştır.

Kaynak: Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi